

קא א מיי פ"ב מהלכת גינה הלכה ט טור ח"מ סי' ע"ג: (מחנות ק"ה) קא ב מיי פ"ג מהלכת אסוריה מוצח הלכה ד והלכה יא: קא ג מיי ע"ס הלכה ה:

תורה אור השלם

1. כי יגב איש שור או שה וטבחו או מקרו חמושה בקר ישלם תחת הישור וארבע צאן תחת השדה: שמות כא לו
2. שור או כשב או עז כי יקלד וזקיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני וקלאה ירצה לקרן אשה לקי: וקרא כב כז

מוסר רש"י

ואמר ריש לקיש. מאי שעת הכושר הוה לה (מחנות ק"ה). פרה פרישת א"ס מלא נאה היכנה אפילו על גב מערכתה. אפילו שעתה כהלכה על מערכת של ע"ס היא נשטת עליה, כדאמרין נוספת פרה (פ"ג מ"ט) וקסבר ר"ש כל העומד לפדות כפדיו דמי וקרינא ציה שאהי יכול להאפילו (חולין פב ובבב"א שבושת יא:) אלא אע"ג דלא פקיה הא חשיב ליה שנת הישור האילו ומאי למפקיה (מחנות ק"ה). להוציא את הכלאים. דילפינן כוליה משה כשנים ושה ע"ס, מאלא כתיב שה כשנים וע"ס ש"מ דלא מיקרי עד שיהו אביו ואמו כשנים או שיהיה ע"ס, אבל אחד כשב ואחד עז לא הוה שה (חולין פח:) פרט לכלאים. מן שה (חולין פח:) פרט לגדומה. עז שיליה מתייש כמותה ונהי דומה לרחל (שם) אביו ואמו כי הוה והוא כשב (דה"ה) שאמו רחל והוא דומה לנו (בבב"א נז:).

אומר היה ר"ש פרה נפרדת בו'. נראה שר"ל לאפילו מדרבנן מותר לפדותה דכספ"ק לשבועות (דף י"ב:) דייק אמתניתא (תוספתא פ"א) דמסכת פרה דקמני שחטה על גב מערכתה אין לה פדייה עולמית דלא אחי כר"ש דלר"ש נפדית היא כדאשכחן הכא ומינה דע"כ מה שאין נפדית לרבנן אין זה מן התורה דהא צת העמדה והערכה היא כל זמן שמפרכת לפי פ"י אחד דלעיל (ד' ע"ט.) ואם כן מנ"ל לר"ל דר"ש פליג ארבנן דלמא מודה ר"ש דמדרבנן לאו צת פדייה היא אלא מדאורייתא ולהכי מטמא טומאת אוללים הואיל והיתה לה שעת הכושר וזה דוחק לומר דלף על גב דמדאורייתא צת פדייה היא כיון דמרבנן לאו צת פדייה לא חשיב אולם שאתה יכול להאפילו לאחריס וי"ל דמאן דאסר אסר אפילו מדאורייתא כיון ששחט לשמה כהכשר קרבן ומאן דשרי שרי אפילו מדרבנן עד שיעשו הזויתיה כדפרשית לעיל ואם היינו אומרים לרבנן פרה קדשי מוצח היא הו"ל א"ש אך אין נראה שישכור שום תנא דפרה קדשי מוצח היא מדקא מתנה גמרא בר"ש אין מעמידין (ע"ו ד' גג: ושם) שמע מינה דפרה קדשי מוצח היא ובכמה מקומות קאמר דחטאת קרייה רחמנא משמע דקדשי צדק הנית היא אע"ג דתנן בשקלים (ד' ו') שהיא מתרומת הלשכה היינו לפי שזרימין לה כהנים העובדים בקרנות חשיב לורך קרבן ולב צ"ד מתנה עליהן דלפילו מלמדי הלכות קמיינה לכהנים נוטלין שכן מתרומת הלשכה ואפילו בלא צ"ד מתנה על הלשכה יכול להיות שצאה ממנה מן התורה הואיל וזורך קרבנות היא והא דאמר דקדשי צדק הנית היא לא שאתא קמיה מקדשי צדק הנית אלא דינה כקדשי צדק הנית דקדושה קדושת דמים ולא קדושת הגוף כקדשי מוצח: **בל"ה** היבא דאיתיה במכירה איתיה בטביחה בו'. ומוכר צבצת דחייב אע"ג דאס טבח פטור היאה צבחה איתא צבציה בחול: **זך** בנה אב ב"ה מקום שנאמר שה אינו אלא להוציא את הכלאים.

ואמר ריש לקיש אומר היה רבי שמעון פרה נפרדת ע"ג מערכתה אלמא כל העומד לפדות כפרו דמי בשלמא רבי יוחנן לא אמר כרבי שמעון בן לקיש דקא בעי לאוקמה למתניתין אפילו בתמימין אלא ריש לקיש מאי טעמא לא אמר כרבי יוחנן אמר לך יוטבחו (ומכרו כל היבא דאיתיה במכירה איתיה בטביחה וכל היבא דליתיה במכירה ליתיה בטביחה והני קדשים הואיל דכי מובין קדשים לא הויא מכירה ליתנהו בטביחה ואודו למעמייהו דאתמר המוכר טריפה לדברי ר' שמעון רבי יוחנן אמר חייב וריש לקיש אמר פטור רבי יוחנן אמר חייב אע"ג דליתיה בטביחה איתיה במכירה וריש לקיש אמר פטור כיון דליתיה בטביחה ליתיה במכירה איתיה רבי יוחנן לר"ש בן לקיש ג'גב כלאים ומבחה טריפה ומכרה משלם תשלומי ארבעה וחמשה מאי לאו ר"ש היא אלמא אע"ג דליתיה בטביחה איתיה במכירה אמר ליה לא רבנן אי רבנן טריפה במכירה איתא בזביחה ליתא ואלא מאי ר"ש כלאים בטביחה איתא במכירה ליתא אלא תנא טביחה והוא הדין למכירה אימא לרבנן נמי תנא מכירה והוא הדין לטביחה ורבי יוחנן אמר לך האי מאי אי אמרת בשלמא ר"ש איידי דתנא טריפה כדאדא תנא כלאים כדאדא אלא אי אמרת רבנן נערביניהו וניתניניהו גבב כלאים וטריפה טבחין ומכרין משלם תשלומי ארבעה וחמשה קשיא כלאים שה כתיב **ואמר** רבא זה בנה אב כל מקום שנאמר שה אינו אלא להוציא את הכלאים שאני הכא דאמר קרא או לרבות את הכלאים וכל או לרבות הוא והתניא **שור** או כשב **פרט** לכלאים או עז **פרט** לנדמה אמר רבא הכא מענייניה דקרא והכא מענייניה דקרא הכא גבי גניבה דכתיב שור או שה שאי אתה יכול להוציא כלאים מביניהם או לרבות כלאים גבי קדשים דכתיב כשב ועז שאתה יכול להוציא כלאים מביניהם או למעט הוא והא

ואמר ריש לקיש. איזו שעת הכושר היתה לה דלומר היה ר"ש פרה נפדית אפילו שחטה על (ה) המערכה כמשפט אס מלא אחרת יפה ממנה וזהו שעת הכושר שלה ואע"פ דלא נפדית אפילו הכי משוי לה אכולא הואיל ורחויה לפדות: **אפילו צבציה** מומין צחון דשינויא דיקא הוא: **לא הויא מכירה**. דאין קדשים תמימים יולאים לחולין הלכך צבציה מומין עסקינן דאיתנהו צמרוייהו: **ואודו נטעמייהו**. לא: **לדברי ר"ש**. שפטור על טביחה: **גגב כלאים**. מכבשה ומיש צא. ואע"ג דכתיב גבי טביחה **שה** [שמות כא] ואמר רבא לקמן כל מקום שנאמר שה אין כלאים צמשה מהא מחייב דאיתרבי צבציה כדלקמן: **מאי לאו ר"ש היא**. מדנקט צטריפה מכירה ולא נקט טביחה: **דסנא טריפה צבציה**. דלא מזי לערובי כלאים וטריפה ולמיתני טביחה ומכירה צמרוייהו צבציה: **ואלעזריה** למיתני טריפה צבציה: **ולא צבציה: תנא נמי כלאים צבציה**. דאיתיה צמרוייהו ונקט ציה טביחה דפתח ציה קרא צרישא: **או**. שור או שה דאמר צפ' דלעיל (דף סו:) שור דסיפא ושה דרישא מיימר הלכך או נמי מיימר: **פרט לכלאים**. דפסול לקרבן: **נדמה**. דאינו דומה לצביו ולא לאמו שצא מאלו ורחל דומה לעז: **גבי גניבה דכתיב שור** או **שה**. דאי לא הוה כתיב או לרבות לא משמע כלאים מיייהו שהני אין ממתבצין זה מזה שאין עיבדן שיה דצהמה גסה יולדת לתשעה ודקה לתשעה הלכך או לרבותי אמת ולא להוציא דהא בלאו הכי לא אחי כלאים צמשהות דקרא: **להוציא**

ואמר ריש לקיש אומר היה ר' שמעון פרה נפרדת על גב מערכתה, שמע מינה כל העומד לפדות כפרו דמי בשלמא רבי יוחנן אמר כרבי שמעון בן לקיש דקא בעי לאוקמה למתניתין אפילו בתמימין אלא ריש לקיש מאי טעמא וכו'. ואודו למעמייהו, דאתמר המוכר טריפה לדברי ר' שמעון, ר' יוחנן אמר חייב אף על גב דליתא בשחיטה דטריפה היא ואם שחטה פטור דשחיטה שאינה ראיה היא, במכירה חייב ריש לקיש, כיון דליתא בשחיטה ליתא במכירה. ואותיב ליה ר' יוחנן לריש לקיש גבב כלאים וטריפה, ולא (ומכרה דלש"ב) ר' ואלא מיתוקמא אלא כ"י שמעון, דלרבנן אפילו שחיטה שאינה ראיה שמה שחיטה. ואו הוה דאדא מתינתא לרבנן הכי הוה גבי כלאים וטריפה ומכרם או מכלם משלם ד' הוה, מתינתא [ל...] אלא דראי לר' שמעון והוא דלית ליה בטריפה אלא מכירה דלא מיתנהי ליה טביחה [ל...] אלא חזא בכלאים והוא טביחה וכל שכן במכירה שהוא חייב ועליתה בקושיא לריש לקיש. ומתמינן, וכי הגונב כלאים חייב, והכתיב כי יגוב איש שור או שה ואמר רבא כל מקום שני שה אינו אלא להוציא את הכלאים, ודחין או שה לרבות את הכלאים. והא שור או שה שאינן קרוב לקרבן, ואיכא לקישין מראה הענין דאו למעט, היאך כתיב ועז שיתכן שתתעבר זו מזה שהשנים בהמה דקה הן יוחנן לצאת כלאים, לפיכך בא או למעט הכלאים. אבל גניבה דלא כתב בה עז אלא שור ושה דלא איפשר להתעבר דקה מגסה ולא נסה מדקא שאי איפשר לצאת כלאים מביניהן.

הגהות הב"ח

(א) ש"י ד"ה ואמר ריש לקיש וכו' נשטתה על גבי מערכתה:

רבינו חננאל

ואמר ריש לקיש אומר היה ר' שמעון פרה נפרדת על גב מערכתה, שמע מינה כל העומד לפדות כפרו דמי בשלמא רבי יוחנן אמר כרבי שמעון בן לקיש דקא בעי לאוקמה למתניתין אפילו בתמימין אלא ריש לקיש מאי טעמא וכו'. ואודו למעמייהו, דאתמר המוכר טריפה לדברי ר' שמעון, ר' יוחנן אמר חייב אף על גב דליתא בשחיטה דטריפה היא ואם שחטה פטור דשחיטה שאינה ראיה היא, במכירה חייב ריש לקיש, כיון דליתא בשחיטה ליתא במכירה. ואותיב ליה ר' יוחנן לריש לקיש גבב כלאים וטריפה, ולא (ומכרה דלש"ב) ר' ואלא מיתוקמא אלא כ"י שמעון, דלרבנן אפילו שחיטה שאינה ראיה שמה שחיטה. ואו הוה דאדא מתינתא לרבנן הכי הוה גבי כלאים וטריפה ומכרם או מכלם משלם ד' הוה, מתינתא [ל...] אלא דראי לר' שמעון והוא דלית ליה בטריפה אלא מכירה דלא מיתנהי ליה טביחה [ל...] אלא חזא בכלאים והוא טביחה וכל שכן במכירה שהוא חייב ועליתה בקושיא לריש לקיש. ומתמינן, וכי הגונב כלאים חייב, והכתיב כי יגוב איש שור או שה ואמר רבא כל מקום שני שה אינו אלא להוציא את הכלאים, ודחין או שה לרבות את הכלאים. והא שור או שה שאינן קרוב לקרבן, ואיכא לקישין מראה הענין דאו למעט, היאך כתיב ועז שיתכן שתתעבר זו מזה שהשנים בהמה דקה הן יוחנן לצאת כלאים, לפיכך בא או למעט הכלאים. אבל גניבה דלא כתב בה עז אלא שור ושה דלא איפשר להתעבר דקה מגסה ולא נסה מדקא שאי איפשר לצאת כלאים מביניהן.

גבי

גבי גניבה דכתיב שור או שה שאי אתה יכול להוציא כלאים מביניהם או לרבות כלאים גבי קדשים דכתיב כשב ועז שאתה יכול להוציא כלאים מביניהם או למעט הוא והא

הא

ואמר ריש לקיש אומר היה רבי שמעון פרה נפרדת ע"ג מערכתה אלמא כל העומד לפדות כפרו דמי בשלמא רבי יוחנן לא אמר כרבי שמעון בן לקיש דקא בעי לאוקמה למתניתין אפילו בתמימין אלא ריש לקיש מאי טעמא לא אמר כרבי יוחנן אמר לך יוטבחו (ומכרו כל היבא דאיתיה במכירה איתיה בטביחה וכל היבא דליתיה במכירה ליתיה בטביחה והני קדשים הואיל דכי מובין קדשים לא הויא מכירה ליתנהו בטביחה ואודו למעמייהו דאתמר המוכר טריפה לדברי ר' שמעון רבי יוחנן אמר חייב וריש לקיש אמר פטור רבי יוחנן אמר חייב אע"ג דליתיה בטביחה איתיה במכירה וריש לקיש אמר פטור כיון דליתיה בטביחה ליתיה במכירה איתיה רבי יוחנן לר"ש בן לקיש ג'גב כלאים ומבחה טריפה ומכרה משלם תשלומי ארבעה וחמשה מאי לאו ר"ש היא אלמא אע"ג דליתיה בטביחה איתיה במכירה אמר ליה לא רבנן אי רבנן טריפה במכירה איתא בזביחה ליתא ואלא מאי ר"ש כלאים בטביחה איתא במכירה ליתא אלא תנא טביחה והוא הדין למכירה אימא לרבנן נמי תנא מכירה והוא הדין לטביחה ורבי יוחנן אמר לך האי מאי אי אמרת בשלמא ר"ש איידי דתנא טריפה כדאדא תנא כלאים כדאדא אלא אי אמרת רבנן נערביניהו וניתניניהו גבב כלאים וטריפה טבחין ומכרין משלם תשלומי ארבעה וחמשה קשיא כלאים שה כתיב **ואמר** רבא זה בנה אב כל מקום שנאמר שה אינו אלא להוציא את הכלאים שאני הכא דאמר קרא או לרבות את הכלאים וכל או לרבות הוא והתניא **שור** או כשב **פרט** לכלאים או עז **פרט** לנדמה אמר רבא הכא מענייניה דקרא והכא מענייניה דקרא הכא גבי גניבה דכתיב שור או שה שאי אתה יכול להוציא כלאים מביניהם או לרבות כלאים גבי קדשים דכתיב כשב ועז שאתה יכול להוציא כלאים מביניהם או למעט הוא והא